

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060105

DOM
2021-10-15
Stockholm

Mål nr
M 3098-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-02-26 i mål nr M 4210-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. Uppsala kommun, 753 75 Uppsala
2. ANAD
3. CAAD
4. KAAH
5. COAN
6. FRAN
7. PAAN
8. SHEA
9. VIAN
10. MAAN
11. JABJ
12. ANBJ
13. KRBL
14. BJBO
15. ANCI
16. HACA
17. KACA
18. ULDU
19. JIEL
20. CHFI
21. ANFL
22. DAFL
23. HÅFO
24. ANFR
25. MAFR
26. CHGR
27. GEGU
28. MIHA
29. LIHE
30. MAHJ
31. KUHO
32. KEHÖ
33. MAJA
34. MATJA
35. PEJA

Dok.Id 1669085

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

36. MIJO
37. ZAKA
38. JAKU
39. VIKU
40. ANLA
41. ÅSLE
42. MALE
43. FRLI
44. ÅSLI
45. MELU
46. ROLU
47. CHLU
48. JULU
49. ROMA
50. GUMA
51. JOMA
52. ROLMA
53. JONE
54. ANNO
55. CENY
56. GÖNY
57. HARÖ
58. PESA
59. LESA
60. TOSA
61. ANSA
62. PESA
63. MASA
64. KASC
65. SASI
66. ILSÖ
67. JOWA
68. THWE
69. MAWI

Ombud för 2-69: HATY

70. OSAN
71. CHBL
72. MABL
73. MABR
74. HEBR
75. LEBR
76. KECI
77. KEDA
78. JOEL
79. FREL

- 80. KEGU
- 81. JAHA
- 82. ELHE
- 83. FRHE
- 84. HEIS
- 85. WEIS
- 86. BIJA
- 87. LLJO
- 88. ELKL
- 89. GUMA
- 90. RONO
- 91. ANNY
- 92. BEPE
- 93. DYSH
- 94. KITH
- 95. SOWA
- 96. MAWE
- 97. DY
- 98. ANSÖ

Motpart

Börje Holgrens Åkeri AB
Gränby 65, 743 74 Björklinge

Ombud: MIHÄ

SAKEN

Tillstånd till deponering av inert avfall och till bergtäkt m.m. på fastigheterna A, B, C och D i Uppsala kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut den 5 juni 2018 (dnr. 551-5963-17) att avslå Börje Holmgrens Åkeri AB:s ansökan om tillstånd.

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Uppsala kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa miljöprövningsdelegationens beslut att avslå ansökan.

Klagandena 2-97 har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå ansökan eller, i andra hand, undanröja underinstansernas avgöranden och återförvisa ärendet till miljöprövningsdelegationen för fortsatt utredning av tillåtligheten av den sökta verksamheten.

ANSÖ har, som Mark- och miljööverdomstolen uppfattat henne, yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå ansökan.

Börje Holmgrens Åkeri AB har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom. I andra hand har bolaget angett som sin inställning att det kan acceptera en verksamhet utan täkt med mindre deponeringsvolym. Bolaget har därför yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, för det fall domstolen överväger att avslå ansökan, ska pröva det i mark- och miljödomstolen framställda andrahandsyrkandet. I sådant fall bör den tillåtna deponeringsvolymen justeras till 2 775 000 kubikmeter. Vidare ska föreslagna villkor 7–12 och bemyndigande b inte föreskrivas.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Uppsala kommun har anfört i huvudsak följande:

Verksamheten kan inte tillåtas eftersom lokaliseringen strider mot kommunens planering av området och inverkar menligt på kommunens intentioner och planer i området. Områdets utveckling är av väsentlig betydelse för både kommunen och regionen. Verksamhetsområdet är beläget inom eller mycket nära platsen för flera planerade projekt; en ny huvudgata, en ny depåanläggning för tågtrafik med omlastningsspår och en tänkt utbyggnad av en trafikplats vid väg E4 nära Fullerö. Det går inte att säkerställa att kommunens intentioner med området kan realiseras om verksamheten för deponi och bergtäkt m.m. anläggs på den aktuella platsen.

Trafikplatsen vid E4:an nära Fullerö har i dagsläget en mycket begränsad kapacitet och det pågår för närvarande en process mellan kommunen och Trafikverket för att bygga om den. I samband med att mark- och miljödomstolen gav tillstånd behandlades inte frågan om hur den nya verksamheten kan komma att påverka dessa planer eller vilka konsekvenser det kan få för trafikflödet. Det finns även regionala behov som behöver tryggas, bl.a. då det finns ett intresse av att förlägga en ny depåanläggning för tågtrafik strax norr om verksamhetsområdet. Det har tecknats en avsiktsförklaring om en sådan depå mellan Region Uppsala, Region Stockholm och Trafikverket. Under det första kvartalet av 2019 har det klarlagts att Fullerö är den enda möjliga lokaliseringen för en sådan ny anläggning i regionen. Detta medför nya förutsättningar som gör att lokaliseringsprövningen av depån behöver ske i ett större sammanhang.

En aktuell och väl underbyggd översiktsplanering ska ha betydelse när det gäller bedömningen av vad som kan anses vara en lämplig plats för en tillståndspliktig verksamhet. I detta fall finns kommunens fördjupade översiktsplan med tillhörande genomförandeplan. Nya omständigheter har dock medfört en något förändrad utbyggnadstakt och prioriteringsordning. Om nya omständigheter framkommer som ändrar förutsättningarna för ett tillstånd ska detta kunna utgöra grund för ändring i högre instans.

Klagandena 2-69 har anfört i huvudsak följande:

Olägenheter för närboende

Verksamhetens lokalisering är inte lämplig då den kommer att medföra olägenheter för närboende samt påverka E4:an. Närmaste bostäder är belägna på 200 meters avstånd från verksamhetsområdet. Den plats inom verksamhetsområdet där sprängning planeras att påbörjas är belägen på 180 meters avstånd från E4:an. Avståndet kommer successivt att minska i takt med att brytningen fortskrider. Sprängningen kommer att innebära beaktansvärda risker för de närboende, bl.a. på grund av det korta skyddsavståndet, men också för trafiken på E4:an (riksintresse) och Försvarmaktens verksamhet (riksintresse). Vidare finns risk för buller och spridning av damm m.m. Sammanfattningsvis är den ansökta verksamheten olämpligt lokaliserad och det är inte

visat att olägenheterna kan reduceras till acceptabla nivåer genom skyddsåtgärder eller villkorsskrivning.

Påverkan på yt- och grundvattenförekomster

Vad gäller avledning av vatten finns en risk att grundvatten kommer att behöva pumpas upp från brotten och att täkten kommer att ha en påverkan utanför verksamhetsområdet. Det går därmed inte att utesluta att närliggande enskilda brunnar och dricksvattentäkter påverkas negativt. Frågan om bortledning av grundvatten och hanteringen av ytvattnet, dvs. via den planerade sedimentationsdammen och via diket intill E4:an, har inte prövats ordentligt. Bolagets redovisningar är inte väl underbyggda vad gäller grundvattensänkning och påverkan utanför verksamhetsområdet. Vad gäller föroreningsrisken går det inte heller att dra tillräckligt säkra slutsatser om grundvattnets flödesriktning eller om ett potentiellt förorenat grundvatten från verksamhetsområdet skulle kunna nå kommunens skyddade vattentäkt.

Vad gäller ytvattnet är den beräkningsmodell som bolaget har använt inte relevant för verksamhetsområdet. Bolaget har inte heller redovisat vilka vattenmängder det kan komma att röra sig om. Den planerade dimensioneringen av dammen skulle behöva utgå från andra faktorer, såsom större hänsyn till snö, markvatten och grundvatten, dvs. återkomsttiden för flödet (inte regnet). Annars finns en risk att höga flöden missas som kan uppstå även utan att det uppstår särskilt kraftiga regn. Närheten till allmänna vägar och järnvägar erfordrar i sig också en betydligt större dimensionering än ett 5-års regn. Området har en känd översvämningssituation och det är därför direkt olämpligt att lokalisera verksamheten på den aktuella platsen, särskilt då områdena nedströms i dagsläget inte tål ytterligare vatten på grund av översvämningarna.

ANSÖ har i huvudsak anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen.

Börje Holmgrens Åkeri AB har anfört i huvudsak följande:

Planförutsättningar m.m.

Den plats där verksamheten kommer att bedrivas omfattas inte av någon detaljplan eller av några områdesbestämmelser, däremot av en fördjupad översiktsplan med en

genomförandeplan. Den ansökta verksamheten är förenlig med samtliga planeringsförutsättningar och strider inte i nämnvärd omfattning mot dessa planer. Det saknas stöd i genomförandebeskrivningen för kommunens påstående om att platsen är tänkt för utbyggnad av en ny trafikplats, ny huvudgata samt en depåanläggning för tågtrafik med omlastningsspår. Oaktat detta kommer verksamheten inte i konflikt med dessa planer. Vad gäller avsiktsförklaringen innehåller den ingen konkret information även om den ger uttryck för någon form av politisk exploateringsintention. Det är dock alltjämt oklart vad dessa planer består i.

Genomförandeplanen beslutades efter den samrådsprocess som föregick upprättandet av ansökningshandlingarna i målet och efter att miljöprövningsdelegationen beslutat att avslå tillståndsansökan. I rättsfallet MÖD 2009:32 uttalades att ett under ärendets handläggning ändrat politiskt ställningstagande i en översiktsplan normalt inte bör medföra att en överinstans undanröjer ett givet tillstånd. Det har varit helt oförutsebart för bolaget att kommunen skulle komma att överklaga mark- och miljödomstolens dom med hänvisning till den fördjupade översiktsplanens genomförandeplan. Det finns inte förutsättningar att upphäva domen på grund av de nya politiska ställningstaganden som påstås komma till uttryck i denna.

Täktverksamheten

Verksamheten kan genomföras utan att E4:an eller det militära flyget påverkas genom att rutiner och informationskanaler upprättas med Trafikverket och Försvarsmakten. Bolaget kan åta sig att hålla kontakt med en av Försvarsmakten utpekad person som kan godkänna en sprängsalva under förutsättning att flyget inte påverkas negativt.

Täktverksamheten är av begränsad omfattning och syftar främst till att optimera resursanvändningen i verksamhetsområdet (utökad deponeringsvolym och användning av bergmassor som uppstår när volymen utökas). Det bedöms dröja cirka 15 år innan sprängningarna når 100 meter från E4:an. Vid det laget kommer bolaget att ha god kännedom om bergets egenskaper vid sprängning. Risken för stenkast vid sprängning för närbelägna bostäder bedöms som minimal vid vidtagande av erforderliga skyddsåtgärder. Avståndet till närmaste bebyggelse är cirka 550 meter när brytningen

påbörjas i verksamhetsområdets nordöstra del och sedan cirka 270 meter när brytningen når den sydöstra delen. Dessa avstånd ligger väl utanför området för normal kastlängd vid sprängning. Det är därmed mycket osannolikt att skador på fast egendom kan uppkomma. Bolaget har vidare valt att överdimensionera skyddsåtgärderna och accepterat en högre sprängningsfrekvens. Vid behov kan ytterligare skyddsåtgärder vidtas, t.ex. dubbel tyngdtäckning och splitterskydd (industrifilt). Det är dock opraktiskt att alltid använda tung täckning. På större avstånd från E4:an borde därför frisprängning kunna medges. Villkor 12 bör således modifieras för att reflektera det sistnämnda. Den slutliga villkorsformuleringen bör dock bestämmas av miljöprövningsdelegationen enligt mark- och miljödomstolens dom.

Buller

En bullerutredning har utförts enligt gängse praxis. I denna ingår inte sprängningar då dessa ljud är kortvariga impulser som inte ger upphov till några höga ekvivalenta ljudnivåer. En fem meter hög bullervall kommer att anläggas i verksamhetsområdets södra och östra del, vilket medför att Naturvårdsverkets riktvärden för industribuller kommer att kunna innehållas vid närmsta bostäder.

Påverkan på yt- och grundvattenförekomster

En omfattande utredning har gjorts gällande verksamhetens påverkan på grund- och ytvatten. Vattenmängderna i moränjorden bedöms som små och påverkan på grundvattenförhållandena blir därför mycket begränsad. Det saknas förutsättningar för spridning av föroreningar från verksamhetsområdet eftersom det rör sig om inert avfall. Det föreligger inte heller någon risk att grundvattentäkten Uppsalaåsen påverkas negativt med tanke på verksamhetens lokalisering utanför täktens tillrinningsområde. Vad gäller ytvatten är den planerade sedimentationsdammen tillräckligt dimensionerad. Överskottsvatten kommer inte att vara förorenat eller medföra någon negativ miljöpåverkan på områdena nedströms verksamhetsområdet.

Något tillståndspliktigt bortledande av grundvatten aktualiseras inte. Täktområdet utgör ett så kallat inströmningsområde där regnvatten tränger ned i marken och vidare ned i sprickor i berget. Det vatten som behöver ledas bort från täktområdet utgörs av regnvatten, som direkt eller indirekt (via moränlager och bergsprickor), tillförs

täktområdet. Bortledning av regnvatten som tillförs olika typer av schakter via ytliga marklager och bergssprickor betraktas inte som bortledande av grundvatten i den mening som avses i 11 kap. miljöbalken. Mängden vatten kommer att vara mycket begränsad. Frågan om slutlig hantering av vatten bör hanteras senare tillsammans med övriga frågor om efterbehandling.

Vid mottagning av avfall kommer dokumentation att krävas som styrker att massorna är inerta. Provtagning kommer att ske om det finns anledning att misstänka att avfallet inte är inert vid en okulär besiktning. Det kommer även att ske stickprovstagning. Analysparametrar och omfattningen av provtagningen bör bestämmas i samråd med tillsynsmyndigheten inom ramen för egenkontrollen. Bolaget har ingen invändning mot att inkludera ämnena PFAS och bekämpningsmedel (BAM) i analyserna. Bolaget avser även inventera, dokumentera och utföra provtagningar i närliggande enskilda vattentäkter innan verksamheten sätts igång. Under drifttiden kan sedan en eller två av dessa vattentäkter väljas ut för uppföljande kontroller med ett visst tidsintervall. Förslagsvis ska dessa frågor bestämmas i samråd med tillsynsmyndigheten inom ramen för egenkontrollen.

Övrigt

Täktverksamheten är inte självständig i förhållande till deponerings- och återvinningsverksamheten. Den utgör en del av det planerade projektet av resurshushållningsskäl. Om täkten kommer till stånd kan deponeringsvolymen maximeras samtidigt som uttaget berg kan användas för nyttiga ändamål. Som angetts i mark- och miljödomstolen innebär detta att bolaget i andra hand kan acceptera en mindre resurs-effektiv verksamhet utan täkt och med en mindre deponeringsvolym. Som framhölls där ryms mellan första- och andrahandsyrkandena ett antal alternativ som från resurshushållningssynpunkt är sämre än bolagets förstahandsalternativ men bättre än andrahandsalternativet. Det är t.ex. tänkbart att föreskriva att sprängning endast får ske på visst avstånd från E4:an, om så skulle anses erforderligt.

REMISSINSTANSER I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Mark- och miljööverdomstolen har inhämtat yttranden från Försvarmakten, Sveriges geologiska undersökning (SGU) och Trafikverket. I inkomna yttranden anges bl.a. följande:

Försvarmakten: Försvarmakten kan inte acceptera en deponi som resulterar i en höjd över 20 meter. Detta bör framgå av ett eventuellt tillstånd. Försvarmakten kan inte heller acceptera en bergtäkt som riskerar stenkast eftersom det innebär risk för skada på Försvarmaktens verksamhet vid Uppsala övningsflygplats. Den utgör ett riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § miljöbalken. Det finns därför ett behov av att förtydliga hur riskerna med sprängningarna planeras att undvikas.

SGU: Den planerade lokaliseringen är inte optimal med tanke på den relativa närheten till vattenskyddsområdet Uppsalaåsen (150 meter). Risken för att deponin ska påverka grundvattenförekomsten Uppsalaåsen negativt bedöms dock som relativt liten då driftområdet ligger utanför det direkta tillrinningsområdet för åsen. Det kvarstår emellertid ovisshet gällande den sökta verksamhetens påverkan på enskilda vattentäkter (brunnar) inom närbelägna fastigheter på 250-300 meters avstånd från brytområdet. Även om påverkan på vattentillgången blir obefintlig, kan det finnas en risk att grundvattnet och däri lösta föroreningar från deponin avleds i riktning mot brunnarna. Detta föranleder att referensprovtagning utförs i närliggande dricksvattenbrunnar innan verksamheten sätts igång och att en noggrann kontinuerlig kontroll av dricksvattenkvaliteten utförs i berörda brunnar under driftskedet.

Den av bolaget föreslagna mottagningskontrollen av avfallet riskerar att förbise föroreningar som inte omfattas av Naturvårdsverkets föreskrifter om deponering, kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid anläggningar för deponering av avfall (NFS 2004:10). Mottagningskontrollen bör därför rutinmässigt åtminstone omfatta även högfluorerande ämnen (PFAS) och bekämpningsmedel, särskilt BAM (2,6-diklobensamid). Dessa ämnen har en känd grundvattenrelaterad föroreningsproblematik i regionen. Mottagningskontrollen måste ske genom representativ

provtagning och kemisk analys. Vad gäller PFAS bör kemisk analys omfatta åtminstone de elva PFAS-ämnen som ingår i Livsmedelverkets åtgärdsbaserade riktvärden för dricksvatten. Vidare, för att säkerställa att ett bergmaterial inte utgör en hälsorisk för omgivningen, kan en geokemisk analys från representativ berggrund inom själva täktområdet göras.

Trafikverket: Sprängningar som kan innebära risk för stenkast ut på E4:an får inte ske. Trafikverket ser i övrigt positivt på förslaget villkor 12, men vill också förtydliga att ytterligare skyddsåtgärder inte får medföra att E4:an stängs av. Det är en oacceptabel skyddsåtgärd som påverkar vägen som riksintresse.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Verksamhetens lokalisering

Utgångspunkter för prövningen av verksamhetens lokalisering

Den första fråga som Mark- och miljööverdomstolen ska pröva är om den sökta verksamheten för deponi av inert avfall och bergtäkt m.m. är lämpligt lokaliserad på den aktuella platsen. Platsvalet är av särskilt stor betydelse vid prövningen av verksamhetens tillåtlighet, eftersom det rör sig om nyetablering och ändrad markanvändning; från oexploaterad mark till tillståndspliktig verksamhet enligt miljöbalken.

Verksamheten planeras att lokaliseras cirka fyra kilometer norr om Uppsala vid samhället Fullerö, strax söder om Storvreta. Verksamhetsområdet ligger nära ett järnvägsspår och invid E4:an, vilka båda utgör riksintressen för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Området omfattas även av riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § miljöbalken, på grund av närheten till Försvarmaktens övningsflygplats i Uppsala.

Närmaste bostäder är belägna 200-300 meter från det planerade verksamhetsområdet. Knappt 200 meter åt väster ligger vattenskyddsområdet Uppsala- och Vattholmaåsarna och cirka två kilometer västerut ligger närmaste ytvattenförekomst, Fyrisån. Området

omfattas inte av någon detaljplan eller av några områdesbestämmelser, men däremot av en översiktsplan (antagen 2016) och en fördjupad översiktsplan gällande området Storvreta (senast uppdaterad 2018). I den fördjupade översiktsplanen är området markerat som ett område för handel och verksamhet. Vidare anges i den fördjupade översiktsplanens genomförandeplan att området ska planläggas för arealkrävande verksamheter och att en ny huvudgata ska anläggas. Det har även pekats ut en ny trafikplats längs med E4:an vid Fullerö.

Platsvalsregeln och principen om god hushållning m.m.

En allmän utgångspunkt vid markanvändning är att markområden ska användas för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning (3 kap. 1 § miljöbalken).

Vid nyetablering av en täkt ska prövas dels om det innebär god hushållning att bryta täktmaterialet, dels om täktens lokalisering är lämplig bl.a. med hänsyn till att intrånget i miljön ska bli så litet som möjligt. När det gäller bergtäkter har lagstiftaren särskilt konstaterat att det finns goda möjligheter att överväga alternativa lokaliseringar. Om det material som ska utvinnas kan ersättas med material från andra täkter eller om det finns andra närbelägna områden som skulle kunna vara bättre att exploatera för täktverksamhet kan lokaliseringen bedömas som olämplig enligt 2 kap. 6 § första stycket miljöbalken (se prop. 2008/09:144 s. 13 samt Mark- och miljööverdomstolens domar den 28 september 2012 i mål nr M 497-12, den 8 december 2017 i mål nr M 7369-17 och den 29 juli 2020 i mål nr M 12383-18).

En deponi ska enligt 18 § förordningen (2001:512) om deponering av avfall vara lokaliserad så att den inte utgör någon allvarlig risk för miljön med beaktande av

1. avståndet från deponin till tätbebyggelse, bostadsområden, rekreationsområden, jordbruksområden, vattenområden och vattenleder,
2. förekomst av ytvatten, grundvatten, kustvatten och skyddade naturområden,
3. de geologiska och hydrogeologiska förhållandena på och omkring platsen,
4. risken för översvämningar, sättningar, jordskred eller snöskred på platsen, samt
5. skyddet av natur- och kulturvärden på och omkring platsen.

Utredningen i fråga om lokalisering och behov

Ju större risken är för att motstående intressen kan påverkas, desto större är kraven på utredningens omfattning och kvalitet (jfr t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 21 mars 2014 i mål nr M 3113-13). I detta fall har bolaget inte gett in någon utredning om alternativa lokaliseringar för verksamheten eller om behovet av det material som avses att brytas i täkten. Dessa brister är inte av sådan beskaffenhet att det kan anses föreligga ett processhinder (jfr rättsfallet NJA 2009 s. 321). Däremot får de betydelse vid lokaliseringsprövningen.

Översiktsplanens betydelse

En översiktsplan som är aktuell och väl underbyggd ska normalt tillmätas stor betydelse när det gäller bedömningen av vad som kan anses vara en lämplig plats för en verksamhet som kräver tillstånd enligt miljöbalken (se Mark- och miljööverdomstolens domar den 12 september 2018 i mål nr M 6456-17 och den 29 januari 2021 i mål nr M 1326-19). Översiktsplanen är emellertid inte bindande. Platsvalet måste därför prövas utifrån förhållandena i det enskilda fallet. Av betydelse är vad planen innehåller i form av konkurrerande anspråk på marken och andra vägledande uppgifter (jfr MÖD 2005:66 och MÖD 2008:41 samt Mark- och miljööverdomstolens domar den 5 november 2014 i mål nr M 2762-14 och den 27 november 2015 i mål nr M 3352-15).

Redan när den fördjupade översiktsplanen antogs av Uppsala kommun 2012 angavs att det aktuella området planerades att användas för handel och andra arealkrävande verksamheter. Kommunen har alltså inte ändrat sitt ställningstagande vad gäller planeringen av området under detta ärendes gång. Mark- och miljööverdomstolen, som anser att översiktsplanen är aktuell och väl underbyggd, bedömer att den planerade deponi- och täktverksamheten inte kan anses vara en sådan verksamhet som omfattas av planen. Mot en etablering av deponi- och täktverksamhet på platsen talar även det intentionsavtal på regional nivå i syfte att anlägga en ny depåanläggning i området som kommunen redogjort för samt den pågående dialogen mellan kommunen och Trafikverket om en ny trafikplats vid E4:an nära Fullerö.

Mot denna bakgrund finner Mark- och miljööverdomstolen att kommunens intresse av att långsiktigt kunna styra utvecklingen i området väger tyngre än bolagets intresse av att etablera en täkt- och deponiverksamhet på platsen. Vid bedömningen beaktar Mark- och miljööverdomstolen särskilt att en deponiverksamhet kommer att ta området i anspråk under lång tid framöver och att en täkt medför en irreversibel påverkan på området.

Olägenheter för människors hälsa och miljön m.m.

Bolaget har i andra hand yrkat att i vart fall deponiverksamheten ska tillåtas. Mark- och miljööverdomstolen bedömer dock att bolaget inte har visat att det finns förutsättningar för detta heller. Utöver att en sådan verksamhet, på ovan nämnda skäl, inte kan anses vara förenlig med kommunens fördjupade översiktsplan, finns det alltför stora brister i utredningen gällande bl.a. yt- och lakvattenhantering, sedimentationsdammens volym och reningseffekt samt kapaciteten beträffande avledning av vatten från området. Det är inte heller visat att olägenheterna från deponin för de närboende kan reduceras till acceptabla nivåer genom skyddsåtgärder och/eller villkorsskrivningar. Avståndet om 200-300 meter till de närmaste bostäderna är så kort att det finns en påtaglig risk för att verksamheten medför olägenheter för människors hälsa i form av buller och ökade transporter m.m.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis bedömer Mark- och miljööverdomstolen att bolaget inte har visat att den sökta platsen för verksamheten uppfyller kraven i 2 kap. 6 § och 3 kap. 1 § miljöbalken. Detta gäller även om verksamheten begränsas till deponiverksamhet enligt bolagets andrahandsyrkande. Det innebär att verksamheten inte kan tillåtas på den aktuella platsen och att bolagets ansökan ska avslås. Mark- och miljööverdomstolens dom ska därför ändras och miljöprövningsdelegationens beslut fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Claes-Göran Sundberg, hovrättsråden Ingrid Åhman, referent, och Rikard Backelin samt tekniska rådet Kerstin Gustafsson.

Föredragande har varit Fannie Finnved.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-02-26
meddelad i
Nacka

Mål nr M 4210-18

KLAGANDE

Börje Holmgrens Åkeri AB, Gränby 65, 743 74 Björklinge

Ombud: MIHÄ

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Uppsala län, 751 86 Uppsala
2. PAAN
3. ULDU
4. MAHA
5. MIHA
6. LOHO
7. CAJE
8. HAJE
9. LEJE
10. MALE
11. KRNO
12. KRNE
13. ANPH
14. IDSK
15. MASK
16. SOWA
17. BOWE
18. Övriga närboende, se bilaga 1

ÖVERKLAGAT BESLUT

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut den 5 juni 2018 i ärende nr 551-5963-17, se bilaga 2

SAKEN

Tillstånd till deponering av inert avfall och bergtäkt m.m. på fastigheterna Uppsala A, B, C och D

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver det överklagade beslutet och återförvisar ärendet till miljöprövningsdelegationen för fortsatt handläggning.

Dok.Id 559230

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Uppsala län (MPD) avslag i beslut den 5 juni 2018 Börje Holmgrens Åkeri AB:s (bolaget) ansökan om tillstånd till deponering av inert avfall, återvinning av överskottsmassor samt bergtäkt på fastigheterna A, B, C och D i Uppsala kommun. Vidare godkändes den i ärendet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen. Bolaget har överklagat avslagsbeslutet till mark- och miljödomstolen.

BOLAGETS YRKANDEN M.M.

Bolaget har i *första hand* yrkat att mark- och miljödomstolen ger tillstånd enligt miljöbalken att inom fastigheterna A, B, C och D i Uppsala kommun och inom angivet verksamhetsområde enligt bilaga 3, under 25 år

- a. ta emot och deponera totalt högst 3 000 000 kubikmeter inerta överskottsmassor,
- b. ta loss totalt högst 225 000 kubikmeter bergmaterial genom borrhning och sprängning,
- c. schakta och omhänderta förekommande jordar inom verksamhetsområdet, t.ex. morän och block,
- d. återvinna avfall för anläggningsändamål vid tillskapande av vägar och hanteringsytor, samt
- e. ta emot, krossa, klippa, sortera och mellanlagra överskottsmassor för återvinningsändamål.

I *andra hand* har bolaget yrkat att domstolen ger tillstånd till mottagning och hantering av massor enligt punkterna a och c–e ovan. Den tillåtna deponeringsvolymen bör under sådana förhållanden justeras till 2 775 000 kubikmeter. Om enbart bolagets andrahandsyrkande bifalls, ska enligt nedan föreslagna villkor 7 – 12 och bemyndigande b inte föreskrivas.

Vidare har bolaget yrkat

- att igångsättningstiden för den tillståndsgivna verksamheten bestäms till fem år från det att tillståndet har vunnit laga kraft,

- att mark- och miljödomstolen förordnar att blivande tillstånd får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft, samt
- att villkor m.m. för verksamheten föreskrivs enligt förslagen nedan.

Vid helt eller delvis bifall till bolagets förstahandsyrkande har följande *villkor* för tillståndet föreslagits.

1. Om inte annat följer av nedan angivna villkor ska arbeten och verksamhet utföras och bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget har uppgett eller åtagit i ärendet.
2. Verksamhetsområdet ska märkas ut i terrängen på ett väl synligt sätt.
3. Mottagna massor för deponering eller återvinning ska vara kontrollerade av avfallsleverantören med avseende på renhet/föroreningsgrad. Dessa uppgifter ska journalföras.
4. Verksamheten får endast bedrivs vardagar dagtid (06 – 18).
5. Den ekvivalenta ljudnivån dagtid från verksamheten får utomhus vid bostäder inte överstiga 50 dBA.
6. Överskottsvatten från verksamhetsområdet ska behandlas i en sedimentationsdamm som ska utformas i samråd med tillsynsmyndigheten.
7. Produktionen vid bergtäkten får inte överstiga 25 000 ton per kalenderår.
8. På avsnitt vid bergtäkten där uppenbara olycksfallsrisker skulle kunna förekomma, ska området stängslas in eller att allmänheten på annat sätt uppmärksammas på riskerna med att beträda området.
9. Täkten får inte brytas till större djup än +35,1 meter (RH2000).
10. Närliggande bostäder ska besiktas innan den första sprängningen utförs. De fastigheter som ska besiktas ska anges i verksamhetens kontrollprogram.
11. Sprängningar som medför att den sprängningsinducerade vibrationshastigheten, uttryckt som toppvärde i vertikalled mätt i sockel i närmaste bostad, överstiger 4 mm per sekund får inte utföras. Luftstötsvågor vid närmaste bostäder får inte överstiga 120 Pa, uttryckt som frifältsvärde. De angivna begränsningsvärdena ovan ska kontrolleras genom mätning enligt kontrollprogrammet. Mätningen ska följa svensk standard, för närvarande SS 460 48 66 (vibrationer) och SS 25210 (luftstötståg). Inför

varje sprängning ska de närmaste berörda, inom ett område som anges i kontrollprogrammet, alltid informeras om tidpunkt för sprängningen.

12. Vid sprängning ska tyngdtäckning användas. Innan sprängningsarbeten påbörjas inom 100 meter från E4:ans vägområdesgräns ska bolaget till tillsynsmyndigheten redovisa erfarenheterna av genomförd sprängning och vid behov föreslå ytterligare skyddsåtgärder.

13. För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram, som möjliggör bedömning av om villkoren följs. I programmet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att tillståndsdomen vunnit laga kraft.

14. Efterbehandling ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Bolaget har vidare föreslagit att domstolen med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken överlåter åt tillsynsmyndigheten att föreskriva närmare villkor i följande avseenden.

- a) Närmare utformning av sedimentationsdamm och andra åtgärder för begränsning av flödet från verksamhetsområdet till nedströms belägna diken.
- b) Skyddsåtgärder vid sprängning.
- c) Kontroll av verksamheten.
- d) Åtgärder för efterbehandling.

Bolaget har till stöd för sitt överklagande anfört bl.a. följande.

Miljöprövningsdelegationens beslut

Under samrådsförfarandet beslutade länsstyrelsen att den planerade verksamheten inte kunde anses ha en betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. miljöbalken. Det har således inte krävts någon särskild lokaliseringsutredning i miljökonsekvensbeskrivningen. När det gäller täktverksamheten är den mycket begränsad. Enligt bolagets förslag till villkor är det maximala årliga uttaget 25 000 ton. Ingen av de remissmyndigheter som har yttrat sig i ärendet har avstyrkt bolagets ansökan,

tvärtom har skriftväxlingen med remissmyndigheterna enbart avsett villkorsfrågor. MPD har inte förelagt bolaget att komplettera ansökan i något annat avseende än vad remissmyndigheterna har önskat. Verksamheten är också förenlig med gällande översiktsplan.

Täktverksamheten

Det ska inledningsvis klargöras att täktverksamheten inom det aktuella verksamhetsområdet inte är det huvudsakliga ändamålet med den planerade verksamheten. Det finns en stor efterfrågan på lämpliga platser för deponering av överskottsmassor från bostads- och infrastrukturprojekt i Uppsala. Den planerade täktverksamheten är enbart en konsekvens av att marken i den västra delen av området karaktäriseras av en rikblockig morän och berg som kan användas i bolagets egna projekt. Utöver användbara massor erhålls härigenom ytterligare deponeringsvolym på ca 353 000 kubikmeter, vilket är en förbättrad kapacitet i den huvudsakliga verksamheten vid Fullerö.

Bolaget har redovisat riskminimerande åtgärder, t.ex. att varje salva ska täckas med tyngdtäckning. Vidare kommer sprängning inte att ske inom 50 meter från vägområdets närmaste gräns. Det finns ingen författningsreglerad begränsning när det gäller avståndet mellan en väg av riksintresse och en täkt. Att den planerade täkten uppfyller de krav på avstånd och täktdjup som ställs av Trafikverket framgår av ansökningshandlingarna. När det gäller risken för stensprut har bolaget bedömt att de skyddsåtgärder som har angetts i ansökningshandlingarna är tillräckliga. Bolaget har låtit utföra en förnyad riskanalys för att bekräfta det sistnämnda. Uttag av berg påbörjas i det nordöstra hörnet av täktområdet, ca 180 meter från E4:an. Därifrån kommer uttaget att ske söderut och österut, vilket innebär att avståndet till vägområdet kommer att öka. Det bedöms dröja ca 15 år innan sprängningarna når inom 100 meter från E4:an. I detta skede kommer bolaget att ha god kännedom om bergets egenskaper vid sprängning och det kommer då att vara enkelt att bedöma om det föreligger ett behov av ytterligare skyddsåtgärder.

Vid vidtagande av erforderliga skyddsåtgärder har risken för stenkast vid sprängning bedömts som minimal. Bolaget föreslår därför ett nytt villkor med innebörden att tyngdtäckning ska användas vid sprängning. Vidare föreslås att bolaget, innan sprängningsarbeten påbörjas inom 100 meter från E4:ans vägområdesgräns, ska redovisa erfarenheterna av genomförd sprängning till tillsynsmyndigheten och vid behov föreslå ytterligare skyddsåtgärder. Tillsynsmyndigheten bör också bemyndigas att meddela villkor om skyddsåtgärder vid sprängning. Härigenom erhålls enligt bolagets mening ett sådant betryggande skydd för E4:an som Trafikverket har efterlyst.

Påverkan på nedströms belägna diken m.m.

MPD har noterat att ingen konsekvensbeskrivning har gjorts över vilka vattenmängder som beräknas behöva avledas från verksamhetsområdet och hur dessa förhåller sig till det ursprungliga markavvattningsföretagets möjlighet att ta emot vatten. Bolaget har i ansökningshandlingarna angett att det kommer att anläggas en sedimentationsdamm som också utgör ett utjämningsmagasin. Bolaget har under tillståndsprövningen ansett åtagandet vara tillräckligt, eftersom dammen givetvis kan och ska dimensioneras utifrån den hydrauliska belastningen från verksamhetsområdet. Det är anmärkningsvärt att MPD inte har efterfrågat ytterligare information i detta avseende eftersom delegationen nu i skälen för beslutet ifrågasätter bolagets bedömning. Bolaget har därför låtit upprätta en promemoria om avvattningen av verksamhetsområdet. Slutsatsen av utredningen är att det är möjligt att anlägga en sedimentationsdamm med en fördröjnings- och reningsvolym som är tillräckligt stor för att hålla avvattningen från det planerade området på samma nivå som i dag. Detta gäller oavsett om den planerade bergtäkten etableras eller inte. Bolaget tydliggör sitt åtagande enligt följande.

Sedimentationsdammen ska dimensioneras så att flödet från verksamhetsområdet kan hållas på samma nivå som i dag enligt de principer som redovisas. Bolaget föreslår också att tillsynsmyndigheten ges full insyn i och inflytande över utformningen av sedimentationsdammen och eventuella andra flödesbegränsande åtgärder.

Tidplan

Det finns en stor efterfrågan på lämpliga platser för deponering av överskottsmassor från bostads- och infrastrukturprojekt i Uppsala. Efterfrågan är ännu starkare idag jämfört med när ansökan gavs in i september 2017. Bristen på deponeringskapacitet för schaktmassor är idag ett problem i Uppsala. Det är därför angeläget att den planerade verksamheten kan påbörjas snarast möjligt. Skäl för verkställighetsförordnande föreligger således.

YTTRANDEN FRÅN MOTPARTER

Länsstyrelsen i Uppsala län, som anser att överklagandet ska avslås, har anfört i huvudsak följande. Det krävs ytterligare utredning avseende vattenfrågan och en ny tillståndsansökan behöver upprättas med mark- och miljödomstolen som första prövningsinstans. Även vid bifall till bolagets andrahandsyrkande påverkas vattenfrågan eftersom området används för deponering och därmed hårdgörs. Avledningen av vatten från deponi- och täktområdet kan orsaka problem och skador vid perioder med höga flöden eller kraftiga regn. Utförd besiktning visar att befintliga kulvert- och dikessystem inte bedöms kunna avbörda högre flöden utan att skador riskerar att uppstå. Området har sedan tidigare en känd översvämningsproblematik. Eventuella skador på grund av höga vattennivåer och översvämnning har inte omfattats av MPD:s prövning.

Vad gäller risk för stenkast har bolaget angett nya möjliga försiktighetsmått i form av skyddstäckning och skyddsavstånd för att minimera riskerna för stenkast på E4:an. Länsstyrelsen anser att det är en väsentlig skillnad mellan att garantera att stenkast inte når E4:an och att minimera riskerna för stenkast. Det sker tillbud vid sprängning trots vidtagna skyddsåtgärder.

Flera närboende, se förteckning i domsbilaga 1, har i likalydande skrivelser anfört bl.a. följande. Domstolen bör avslå bolagets ansökan. Det går inte att såsom bolaget har gjort likställa sprängning i den tänkta bergtäkten med sprängning i samband med byggtreprenad. Bolagets ansökan avser permanent drift av bergtäkt under 25

år, där sprängning är en integrerad och ständigt återkommande del. Det går inte att garantera att det kan ske utan incidenter.

Sedan länge etablerade bostadsområden löper nu stor risk för störande buller, exempelvis i Storvretas södra stadsdelar. Det har uppförts 1600 nya bostäder i Fullerö Hage, på ett avstånd om 500 – 750 meter från verksamhetsområdet. Det har tillkommit bostäder 250 meter eller mindre från det tänkta driftområdet. Bolaget kommer aldrig kunna garantera eller efterleva krav på att hålla buller under gränsvärden, detta för en acceptabel och fungerande boendemiljö. Den tänkta verksamheten medför även ohälsosamt dammande vilket utgör en hälsorisk för de närboende.

Vatten ska avledas som kan innehålla allehanda föroreningar för driftområdet, via ett skogsdike som leder i riktning mot bofastas dricksvattenbrunnar. Det extremt ökade marktryck som deponin orsakar kommer dessutom pressa fram och väsentligt öka de vattenmängder som ska in i samma skogsdike. Avrinningsområdet har redan idag översvämningsproblem. Den tänkta driften innebär ökade vattenmängder och översvämnningar. Infiltrationsanläggningar i närområdet kommer att svämmas över och förorena dricksvattenbrunnar. Av ansökan framgår att bolaget avser att avleda vatten från driftområdet in på andra markägares områden, såsom trädgårdar och andra odlingsytor. Driftområdet ligger dessutom farligt nära vattenskyddsområde, vilket gör att den valda platsen är olämplig för såväl bergtäkt som deponi. Det borde aldrig kunna vara aktuellt att låta bolagets särintresse gå före den stora allmänhetens gemensamma intresse och riksintressen.

PAAN har, utöver vad som framgår ovan, anfört bl.a. följande. Vid befintlig marknivå, eller ett fåtal meter över marknivå råder frisksiktsförhållande till Uppsala högar. Vid nybyggnation direkt söder om det tänkta driftområdet, tillåts bara enplanshus med krav på val av takpannor för att inte störa utsikten från Uppsala högar. Det är oacceptabelt att medge tillstånd till att deponera höjdmeter av bråte på platsen. Vad gäller buller och damm försvåras omständigheterna av att det mesta av skogen i närområdet har avverkats. Övrig omkringliggande terräng består

av åker och ängsmark, vilket ökar risken för att oacceptabelt buller kan nå väldigt långt.

ULDU har anfört bl.a. följande. Verksamhetens bullernivåer kommer att ha en stor påverkan på den ridskola och hästverksamhet som hon bedriver på sin fastighet E. Om det ges tillstånd och det påverkar hennes fastighet eller verksamhet negativt på något sätt begär hon att redan idag bli utköpt från sin fastighet.

MIHA och MAHA har anfört i huvudsak följande. Vid bedömning av buller från verksamheten ska även beaktas att det sker överflygningar av jetmotorplan från Ärna flygplats. Det finns mot bakgrund av befintligt buller från flygverksamheten inte utrymme för ytterligare bullerfaktorer. Avståndet mellan den planerade bergtäkten och närliggande förskola är cirka 500 meter och får anses vara inom riskzonen för påverkan av stendamm från bergtäkten.

MASK och IDSK har, utöver vad som framgår ovan, anfört att det finns en risk att människor träffas av stenskott från bergtäkten.

LOHO, CAJE, HAJE och LEJE, MALE, KRNO, KRNE, ANPH, SOWA och BOWE har i separata skrivelser framfört invändningar mot den verksamheten som nu prövas. Dessa invändningar skiljer sig inte på något väsentligt sätt från de som framgår av redogörelsen ovan.

YTTRANDEN FRÅN REMISSINSTANSER

Trafikverket har anfört i huvudsak följande. Trafikverket har inget att erinra mot att tillstånd ges, under förutsättning att sprängningsarbete inte utförs närmare än 50 meter från vägområdets östra gräns, att det garanterat inte kommer sprängsten på E4:an samt att bergtäktens djup inte understiger 1,5 meter över vägbanan på E4:an. Om berg behöver tas ut djupare ska det göras en ny prövning. Väg E4 är av riksintresse och därför ska det säkerställas att riksintresset inte påverkas negativt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Uppsala kommun har i första hand avstyrkt tillstånd och har därvid anfört bl.a. följande. Det kvarstår frågor kring risken för skada på intilliggande fastigheter. För att minimera risk för översvämningar i samband med höga flöden måste bolaget räkna med ett tioårs regn med klimatpåslag i stället för ett femårs regn. Bolaget har inte någon plan för att långsiktigt minimera risken för översvämningar nedströms. Det behövs ytterligare utredningar och skyddsåtgärder. Som en följd av ytterligare skyddsåtgärder måste sannolikt de totala mängderna som är möjliga att utnyttja för både bergtäkt och deponi reduceras en del. Verksamheten kan eventuellt komma att betraktas som tillåtlig om det görs ytterligare utredningar och skyddsåtgärder. Ansökan ska därför kompletteras så att domstolen får ett tillräckligt bra beslutsunderlag. Mark- och miljödomstolen är rätt beslutsinstans eftersom viktiga vattenrättsliga frågor berörs.

SGU har vidhållit sitt tidigare ställningstagande och därmed anfört bl.a. följande. Lokaliseringsfrågan är inte tillräckligt utredd, det vore önskvärt med en utredning om alternativ lokalisering. Det planerade läget är inte optimalt med tanke på relativ närhet till vattenskyddsområdet för Uppsalaåsen, som är en prioriterad grundvattenförekomst enligt vattenförvaltningen. Dricksvattenförsörjningen från Uppsalaåsen har även utpekats som riksintresse. Verksamhetsområdet ligger som närmast ca 150 meter öster om yttre skyddszon för vattenskyddsområdet, detta jämfört med 400 meter som anges i ansökan. Verksamheten planeras till ett höjdområde med berg och morän i dagen, vilket utgör ett infiltrationsområde för grundvatten, dock utanför det direkta tillrinningsområdet till Uppsalaåsen. Det är dock svårt att bedöma grundvattnets strömningsriktning i bergsprickor.

I ansökan anger bolaget en avsikt att utföra detaljerad kartläggning av befintliga marklager, att projektera geologisk barriär och lakvattenhantering innan igångsättning av verksamheten. Sökanden anger att befintliga marklager, till största del bestående av morän, bedöms möjliga att uppfylla kraven på geologisk barriär. Risken för att ett externt skydd för lakvatten kommer att behövas vid sidan av den geologiska barriären bedöms som liten. Det vore bra om dessa frågor var mer

utförligt utreda och redovisade i ansökan. SGU anser att deponeringsförordningens krav på skyddsåtgärder för geologisk barriär ska gälla för allt lakvatten som avleds från deponin. SGU ser positivt på förutsättningen till kontroll på kvaliteten på utgående vatten. Dock redovisar ansökan inte hur kontrollerna kommer att utformas, vilket är en brist. Det bör utföras inventering av enskilda brunnar innan verksamhetens igångsättning, och inventeringen bör genomföras på plats eftersom SGU:s brunnsarkiv inte är komplett. Referensprovtagning av vattenkvalitet bör utföras i förekommande dricksvattenbrunnar i jord och berg.

Vad gäller mottagningskontroll samt hantering av schakt- och lermassor anser SGU att verksamhetsutövaren borde ha redovisat tydligare rutiner för att säkerställa att mottagna massor verkligen är inerta. Det finns en miljömässig risk att ta emot massor som kan vara felklassade, detta trots intentioner i ansökan. Det framgår inte i ansökan i vilken utsträckning verksamhetsutövaren har för avsikt att provta massorna vid misstanke att de trots gällande rutiner skulle vara förorenade. Det är viktigt att mottagningskontroll av massorna sker efter en upprättad rutin. Grundläggande karaktärisering av massorna ska redovisas och ha godkänts av miljöansvarig hos den som har driften av anläggningen. Massorna ska även ha godkänts innan de transporteras från avfallslämnaren. SGU vill lämna till tillsynsmyndigheten att se över rutiner för en tillfredsställande mottagningskontroll på plats.

DOMSKÄL

Ramen för prövningen

Domstolen ska inom ramen för detta mål pröva om MPD har haft fog för sitt beslut att avslå bolagets ansökan. ULDU:s begäran om att bli utköpt från sin fastighet omfattas därmed inte av domstolens prövning.

Tillämpliga bestämmelser (i urval)

Enligt 2 kap. 1 § miljöbalken är det den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som ska visa att de förpliktelser som följer av kapitlet iakttas.

Enligt 2 kap. 6 § miljöbalken ska det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Enligt 3 kap. 1 § miljöbalken ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

I 3 a § förordningen (2001:512) om deponering av avfall definieras inert avfall såsom avfall som

1. inte genomgår några väsentliga fysikaliska, kemiska eller biologiska förändringar, löses upp, brinner eller reagerar fysikaliskt eller kemiskt på något annat sätt,
2. inte bryts ned biologiskt eller inverkar på andra material som det kommer i kontakt med på ett sätt som kan orsaka skador på miljön eller människors hälsa, och
3. har en total lakbarhet, ett totalt föroreningsinnehåll och en ekotoxicitet hos lakvattnet som är obetydlig och inte äventyrar kvaliteten på yt- eller grundvatten.

Domstolens bedömning

Allmänt om verksamheten och lokaliseringen

I likhet med vad bolaget framhållit i sitt överklagande konstaterar domstolen att det huvudsakliga syftet med ansökan är att bedriva deponi av inert avfall (se definition ovan) och återvinningsverksamhet. Den sökta täktverksamheten är av mindre omfattning och syftar främst till att tillgodose bolagets eget behov av täktmaterial. Prövningen ska göras med den utgångspunkten. Det innebär bl.a. att det

förhållandet att behovet av material i och för sig kan tillgodoses från andra täkter i närområdet saknar avgörande betydelse för frågan om tillåtlighet.

Bolagets miljökonsekvensbeskrivning har godkänts av MPD. Domstolen gör inte någon annan bedömning, vilket innebär att denna kan användas som underlag vid prövningen. Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår bl.a. att det planerade verksamhetsområdet är lokaliserat cirka 4 kilometer norr om Uppsala stad mellan järnvägen och väg E4. Marken utgörs av skogsklädd delvis kalhuggen moränmark och i den centrala delen av området finns ett mindre våtmarksområde som avvattnas söderut via ett skogsdike. Vidare framgår att området för den planerade deponin huvudsakligen ligger lägre än den omgivande marken. En befintlig uppläggningsplats för överskottsmassor angränsar området i söder.

Den aktuella platsen berörs inte av något riksintresse för naturvården, friluftslivet eller kulturmiljövården. Inte heller berörs något områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken eller skydd för djur- och växtarter enligt 8 kap. miljöbalken. Platsen ligger utanför vattenskyddsområdet för Uppsalaåsen. Med hänsyn till att det redan när skyddsområdet har bestämts har tagits vederbörliga försiktighetshänsyn samt den verksamhet det är fråga om saknar det betydelse att platsen i och för sig är belägen ganska nära skyddsområdet. Att den närliggande väg E4 utgör riksintresse är inte i sig ett hinder mot tillåtlighet. Lokaliseringen har också stöd i gällande översiktsplan.

Eftersom ansökan inte avser vattenverksamhet enligt definitionen i 11 kap. 3 § miljöbalken ska den inte göras till mark- och miljödomstolen som första instans, på det sätt länsstyrelsen och miljö- och hälsoskyddsnämnden hävdar.

Avvattning m.m.

MPD har bedömt att det saknas närmare utredning av hur den sökta verksamheten kommer att påverka de vattenmängder som behöver avledas från verksamhetsområdet. Detta särskilt med beaktande av påverkan på det nedströms belägna diket och de rådande problemen med översvämning. Därtill har MPD

bedömt att den av bolaget föreslagna sedimentationsdammen inte utgör ett acceptabelt sätt att hantera situationen.

Domstolen bedömer, som även framgått ovan, att den sökta verksamhetens miljökonsekvenser är tillräckligt utredda. Vad särskilt gäller frågan om avvattningskommer visserligen avrinningen av vatten att öka från området under den tidsperiod då verksamheten bedrivs eftersom området hårdgörs. Med beaktande av bolagets förslag till skyddsåtgärder bedömer dock domstolen att avrinningen inte kommer att medföra någon större påverkan på den närliggande miljön, jämfört med vad som gäller nu. Den föreslagna sedimentationsdammen med utjämningsmagasin fyller därvid en viktig funktion. Den närmare utformningen av sedimentationsdammen och löpande kontroll av att den fungerar bör ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Ett kontrollprogram bör även omfatta frågan om mottagning av massor, i syfte att säkerställa att dessa faktiskt är inerta.

Täktverksamheten och risken för stenkast

De närboende har framfört att bergtäkten kommer att påverka den närliggande bebyggelsen och omgivningen genom att bl.a. riva upp stendamm, medföra buller och risk för stenkast på människor. Med hänsyn till täktverksamhetens begränsade omfattning bedömer domstolen inte att dessa olägenheter utgör något hinder mot tillåtlighet, utan de får istället beaktas vid bedömningen av vilka skyddsåtgärder och försiktighetsmått som kan komma ifråga.

MPD har som skäl för avslag anfört att det oavsett skyddsåtgärder inte går att utesluta att verksamheten medför att stenkast når väg E4 och att det därför är en olämplig lokalisering av verksamheten. Trafikverket har såvitt nu är av intresse anfört att tillstånd kan ges under förutsättning att sprängningsarbete inte utförs närmare än 50 meter från vägområdets östra gräns och att det garanterat inte kommer sprängsten på väg E4. Bolaget har i samband med sitt överklagande till domstolen föreslagit att tyngdtäckning ska användas vid sprängning samt att det innan sprängningsarbeten påbörjas inom 100 meter från väg E4:s vägområdesgräns ska redovisa erfarenheterna av genomförd sprängning till tillsynsmyndigheten och

vid behov föreslå ytterligare skyddsåtgärder. Därutöver anser bolaget att tillsynsmyndigheten bör bemyndigas att meddela villkor om skyddsåtgärder vid sprängning. Detta ska enligt bolagets mening medföra en minimal risk för stenkast på väg E4 vid sprängning.

Med hänsyn till vad Trafikverket anfört och de av bolaget föreslagna skyddsåtgärderna bedömer domstolen att verksamheten, trots närheten till väg E4, kan tillåtas på den aktuella platsen.

Sammanfattande bedömning

Domstolen konstaterar att den sökta verksamhetens miljökonsekvenser är tillräckligt utredda och beskrivna. Domstolen finner vidare att den föreslagna lokaliseringen uppfyller kravet på lämplighet med hänsyn till att verksamhetens ändamål ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. De olägenheter som skulle kunna uppstå kan förebyggas och hindras genom skyddsåtgärder och försiktighetsmått på det sätt bolaget föreslagit. Några andra tillåtlighetshinder har inte framkommit. Det finns alltså förutsättningar att ge tillstånd för den sökta verksamheten i enlighet med bolagets förstahandsyrkande.

Det som återstår att pröva är vilka skyddsåtgärder och försiktighetsmått som ska gälla genom villkor samt föreskrifter i övrigt för verksamheten. Denna prövning bör av instansordningsskäl inte göras av domstolen. Målet ska därför återförvisas till MPD för fortsatt handläggning, med utgångspunkt i vad som anförts ovan.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 4](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 19 mars 2019. Prövningstillstånd krävs.

Magnus Hjort

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Magnus Hjort, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand samt de särskilda ledamöterna Richard Almgren och Kia Salin. Föredragande har varit beredningsjuristen Charlotte Rehbäck.

Övriga enskilda motparter M 4210-18

1. SOAS
2. CAAD
3. KRAL
4. LAAL
5. EIAL
6. BIAN
7. COAN
8. TOAN
9. MAAN
10. DAAR
11. OKBA
12. CABA
13. EDBE
14. ANB
15. JABJ
16. CHBL
17. MABL
18. HEBR
19. LEBR
20. ELCA
21. HACA
22. ANDÖ
23. RADÖ
24. YLDÖ
25. BIEK
26. ÅSEK
27. PAEK
28. MIEL
29. FREL
30. BOEL
31. ACEL
32. ANER
33. ALER
34. IRER
35. MOER
36. BEET
37. ANFA
38. EVFB
39. CHFI
40. HÅFO
41. BEFR
42. INFR
43. ANFR
44. MAFR
45. EVGB
46. BÖGL

47. CAGL
48. LAGR
49. KOGR
50. CAGU
51. GEGU
52. POGU
53. THGU
54. KEG
55. CHHA
56. SLHA
57. CAHN
58. FRHA
59. MAHI
60. MIHJ
61. JOHO
62. MAHO
63. MAHÖ
64. ILHB
65. KEHÖ
66. BIJA
67. HAJA
68. MAJ
69. MAJA
70. PEJA
71. ANJO
72. SOJO
73. EVJÄ
74. ROKA
75. TOKA
76. BEKL
77. HEKL
78. ANKR
79. NIKÅ
80. ANL
81. LILA
82. THLA
83. PELE
84. ÅSLE
85. HALE
86. VALE
87. KELI
88. STLI
89. KALI
90. ÅSLI
91. SOLI
92. MALI
93. CALI
94. MELU
95. LALU
96. ULLU
97. SOLU

98. ANLU
99. Länsstyrelsen i Uppsala län, 751 86 Uppsala
100. GUMA
101. ALMA
102. BAMA
103. ROLMA
104. THME
105. KRMO
106. ERMO
107. SPMO
108. KRNI
109. ALNO
110. LANO
111. ULNO
112. KRNO
113. ANY
114. CENY
115. GÖNY
116. PANY
117. AN
118. ANNY
119. OLPE
120. MAPI
121. BORA
122. GURA
123. FRRE
124. LORE
125. GURO
126. SIRO
127. RORO
128. LESA
129. THSA
130. KASE
131. LASJ
132. CHSJ
133. SÖSN
134. RISP
135. CAST
136. KRST
137. MOST
138. MASU
139. LOSU
140. KASV
141. MISV
142. SASV
143. LLSV
144. ULSV
145. ANSÖ
146. ILSÖ
147. MISÖ
148. SVSÖ

149. ALTO
150. TOWW
151. JOWA
152. PAWF
153. KRWE
154. MAW
155. OLWI
156. JEWI
157. BJWI
158. BOWI
159. ERWI
160. SIWI
161. JOWI
162. WIWÅ